

DEBRECENI
PROTESTÁNS LAP
 EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTI: DR. RÉVÉSZ IMRE.

FŐMUNKATÁRS: DR. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
 DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Az egyház halála és feltámadása.

— Schwarz Rudolf. —

Miért kell az egyháznak meghalnia? Azért, mert az egyház a Krisztus teste. Pál apostol erről beszél az Efézusi levél 5. fejezetében. És ha mi ezt az apostoli ígét, amely szerint a gyülekezet a Krisztus teste, befogadjuk, akkor befogadtuk a legnagyobbat és a legjobbat, amit egyáltalán el lehet mondani a mi egyházunknak lényegéről, céljáról és végéről.

Amikor Jézus a halála előtt megtartotta tanítványaival az utolsó vacsorát, testét és véréát adta nekik, hogy azokat, akik az Ő gyülekezetét, egyházát képviselték, az Ő testévé tegye. Őneki el kellett távoznia erről a földről és így tanítványainak kellett magukba fölvenniök és továbbfolytatniök az ő földi életét és munkáját. Mint ahogyan Ő maga halandó testben az emberek között járt, hirdette nekik az Istennek közelgő országáról szóló örömhírt és segített rajtuk testi és lelki bajaikban, úgy ezután most már az egyház, a Jézus tanítványainak közössége, kellett, hogy hirdesse minden embernek az Ő üzenetét, ez kellett, hogy segítsen rajtuk testi és lelki bajaikban, mégpedig azzal a bizonyossággal, hogy Ő, az egyház Feje, Szent Lelkével vezérelni és irányítani fogja ezt az Ő testét. A mosakodást és az evést-ivást, ezt a két egészen testi dolgot adta az Ő testének, az egyháznak, szentséges jelekül: ez kell, hogy megtisztítsa és fenntartsa az egyházat, éppen azért, mert az egyház — test.

Minekünk azonban teljességgel komolyan is kell vennünk az egyháznak ezt a lényegét, hogy t. i. a Krisztus teste. Hiszen mi egészen pontosan tudjuk azt, milyen sorsa lett a Jézus földi testének. Nem volt, ahová a fejét lehajthatta volna, holott pedig a rókáknak megvolt a maguk barlangja és az égimadaraknak a maguk fészke. Názáretben halállal fenyegették — és Ő „közöttük átmenve, eltávozték”. Később elhagyta a sokaság, amely először követte Őt, majd elhagyták tanítványai is, elárulták, átadták ellenségeinek, megkínózták és keresztre

feszítették. Meg kellett halnia, hogy azután egészen más, dicsőült állapotban feltámadhasson.

Ha mindezt tudjuk a Jézus földi testéről és komolyan is vesszük, akkor a mi egyházunkról is tudni fogjuk, hogy vele sem történhetik egyéb, mint ami a Jézus földi testével történt. Az egyháznak szenvednie kell és meg kell halnia, hogy majd egykor egészen más módon, Isten országává dicsőülve feltámadhasson.

Minél komolyabban vesszük azt, hogy az egyház a Krisztus teste, annál kevesebb kedvünk lesz túlságosan magas és bizakodó hangon beszélni róla. Mert akkor tudni fogjuk, hogy példának okáért az egyháznak sohasem lehet e földön olyan szilárd és megbízható lakozása, mint amilyen van például az államnak a maga természetjogi alapjaival, nagyszerűen kiépített alkotmányával és törvényeivel, hatalmi öntudatával. Aki a Jézus gyülekezetét is *így* akarja megszilárdítani — egyházjoggal, kifogástalan szervezeti formákkal, hatalmi öntudattal — az, úgy látom, elfelejtkezik az egyház lényegéről: arról, hogy az egyház annak a Férfinak a teste, akinek ezen a földön nem volt fejét hová lehajtania.

Hogyha ezt észbentartjuk, akkor azt is meg fogjuk érteni, hogy az egyházat, igenis, időnként nagy néptömegek tisztelték. Földi életében Jézussal is így esett ez: Őt is fölkeresték egyszer, hogy királlyá tegyék. De viszont akkor azon sem fogunk elcsodálkozni, hogyha a néptömegek az egyházat elhagyják, megvetik és gyalázzák — és meg fogjuk érteni, hogy a Krisztus testére sem várhat más korona, mint a véres gúny töviskoronája. Amikor ma az egyházban csodálkozást, izgalmat, fölháborodást látunk a miatt, hogy korunk teljesen el van világiasodva, hogy a tömegek elszakadnak az egyháztól és az istentelenek gúnyal árasztják el azt, — ez csak arra mutat, hogy az egyház nincs elég szilárdan meggyőződve arról, hogy Ő a Krisztus teste. Hiszen igaz, egy ideig a Jézus teste „átmehetett” az Ő fenyegető ellenségei között. De végtére, az Isten örök tanácsa

szerint, nemesak a sokaság, hanem a saját tanítványainak kis csapata is elszakadt tőle s ellenségei megkötözték, kigúnyolták, megostorozták és megfeszítették. És ekkor Jézus ajkáról ilyen kiáltások hangzottak el: „Szomjúhozom!” és „Én Istenem, én Istenem, miért hagyál el engemet?” Aki komolyan hisz, azaz sziklaszilárdan bízik abban, hogy a mi egyházunk a Krisztus teste, az nagyon jól tudja, hogy egy ideig ez az egyház is „átmehetett” az ő ellenségei között, de végre sem kerülheti ki a sorsát, mely nem más, mint a halál: az elhagyatás, a kigúnyoltatás, a megöletés.

Az egyház a Krisztus teste s ezért az egyháznak meg kell halnia, hogy Isten egészen más-milyenképen föltámaszthassa majd, — mint az Ő országát.

Ha van valami, ami megvigasztalhat bennünket mindazon aggodalmak között, amelyek ma egyházunkat fenyegetik, akkor az ennek a gondolatnak komolyan vétele: az egyház a Krisztus teste. Hogyha ezt komolyan vesszük, akkor a Memento mori folytonos hangulatában élünk, amely nemesak a magunk testének szól, hanem az egyháznak is, mint a Krisztus földi testének. Akkor minden munkálkodásunk az egyházért, mint ilyenért, annak szilárdságáért, dicsőségéért, hatalmáért, Jézus e szavának ítélete alá esik: „Aki meg akarja az ő életét tartani, elveszti azt.” Akkor nem ijedünk meg többé semmiféle „egyházatlanságtól” — még a saját magunkétól sem —, mert valami sokkal magasabb és dicsőségesebb válik előttünk láthatóvá: az Isten országa.

Isten országa az egyház feltámadásának formája, megdicsőülése. Ámde az egyháznak éppen azért, hogy ebbe a megdicsőülésbe eljuthasson, a halálba kell mennie és a Jézus Lelkéért el kell veszítenie az ő életét. Nem az egyház új érvényesülése, hanem az Isten közelgő országa, az igazságosság és a békesség örökkévaló birodalma az az üzenet, amelyet Jézus Krisztus rábizott az ő testére, az egyházra.¹

(Die Christliche Welt, 1931. 16. szám).

EBBŐL A VILÁGBÓL

Kártékony illúziók.

A mai szomorú közgazdasági helyzetnek, amely olyan kegyetlenül ostromolja Anyaszent-egyházunk falait is, egynémely indító okait illendő dolog néhanapján vizsgálatunk tárgyává tenni.

Nézetem szerint bizonyos kártékony illú-

¹ Vessük ezt az elmélkedést össze a múlt számunkban megjelent „Az egyház gyöngesége” című elmélkedéssel, s akkor nem fogunk megütközni ennek lélekzetfojtó címén és egyes megdöbbentő fordulatain, sőt be fogjuk látni, hogy ez amannak logikus folytatása, holott a kettőt két teljesen más szellemi légkörből való ember írta, egymástól nyilván teljesen függetlenül. Szerk.

ziók, álmok működtek itt közre, hogy odajussunk, ahová jutottunk.

Itt van például a takarékoság problémája, amelyről évek óta annyit beszélünk, írunk, tanácskozunk egyházi és világi téren. S hányszor állapodunk meg abban, hogy most már minden vonalon, irányban, mindnyájan takarékosak leszünk.

Az embereknek, sőt sokszor, fájdalom, kiváló vezetőférfiaknak is egy hatalmas százaléka abban a tudatban él, mintha a takarékos embereknek, családoknak a száma, egész légió volna e csonka hazában.

Holott ez a felfogás nem egyéb illúzió.

Én legalább, amióta az életet a saját valóságában, ridegességében ismerem, úgy tapasztaltam, hogy a takarékoságra éppen úgy születnie kell az embernek, mint például a művészeteknek bármelyik ágára. Sőt bátran állítom, hogy száz ember közül alig négy-öt egyén születik arra, hogy igazi takarékos ember legyen belőle.

Nem azt állítom itt, hogy száz egyén közül 95—96 egyén préda, tékozló lesz. Hanem azt, hogy ezen 95—96 egyén, a takarékoság szempontjából kategóriákba sorozható. Ezen egyének közül 40—50 egyén, — mondjuk így: mértéketlenül költi a pénzt. A még fentmaradó 30 egyén már könnyebben adja ki a pengőt a saját zsebéből. S a hátralévő 10—15 atyafi ellenben valósággal rosszul érzi magát, ha egy-két krajcárt érez erszényében. — A zseb aravaló, hogy üres legyen — mondják az ezen végső kategóriába sorozott atyafiak.

Egy-egy intézmény fenntartásánál, akár az államnál, akár az egyháznál ezen kategóriákat feltétlenül szem előtt kellene tartanunk.

Nagyobb, súlyosabb terhet, adókat — sok esetben — hiába igyekszünk kivetni egy-egy tömegre. Az eredmény nyilván azt fogja mutatni, hogy az adófizetők egy óriási százaléka sehogysem hajlandó fizetni. Nemesak hogy nem hajlandó, de nem is képes fizetni, mert a könnyelműen költsékes és a préda-emberek csoportjával nagyon sokszor már az adóvégrehajtó sem boldogul. S az a módszer, miszerint a fentmaradó terheket, hátralékokat újból a takarékoságra hajlamos emberek csoportjára vetjük ki, — általános elszegényedésre vezet.

Szóval, az emberek takarékoságáról alkotott illúzióink azonnal szétfoszlik, mihelyt túlságosan megszorítjuk az adóprést.

Van azonban másnemű illúzióink is, amelyek rettenetes kárát vallottuk az utóbbi időben.

A „kultúra” szó lényegét sehogysem akartuk tisztázni. Elfelejtkeztünk arról, hogy a „kultúra” szó a latin „colo” igétől származik. Nem vettük tekintetbe, miszerint egy agrárállamban a kultúra az ősi foglalkozásnak, a földművelésnek egyedül csak függvénye. S ha a földművelés virágzik egy-egy agrárállamban, virágoznia kell ott a kultúrának is. A földmű-

velés virágzása elé azonban „kultúra öfelsőge“ nevében akadályokat gördíteni nem szabad.

Van például a kisbürgözdí eklézsiának száz kat. hold birtoka, amelyik nemcsak az egyház fenntartását könnyíti meg, hanem ezenfelül, mint haszonbérbe adott föld, kenyeret is ad az egyház néhány családjának.

Egy napon azonban a tiszteletes kolléga és kúrator uram ilyenformán kezdenek gondolkodni: Jó lenne már a mi testi szemeinknek a mostani ócska torony helyett egy aranyos gombbal ellátott új toronyban gyönyörködni.

Igaz ugyan, hogy az ócska torony még jó néhány évig ellenállhatna a magasságban holmi zimankós időjárásnak, szélnek, égiháborúnak. De hát a falubeli építési vállalkozó, mihelyt értesül tiszteletes uram eme „kultúrfölényes“ gondolatáról, azonnal megindítja a mobilizációt a presbiterek és az egyházközségi közgyűlés tagjai között.

— Ilyen pap nincs az országban. Igazsága van. Le az ócska toronnyal! — hangzik az egész faluban.

Új tető kerül aztán a kisbürgözdí toronyra aranyosgombbal s az egyház birtokának eladósításával, amelynek rendesen szomorú következménye a haszonbérlet végnélküli emelése s egy elviselhetetlenül súlyos építési adónak a kivetése.

Nálunk, fájdalom, ilyen irányú „mentális“ nyilvánult meg az utóbbi időkben, egyházi és világi téren a kultúra fejlesztése érdekében.

Nem néztük azt, hogy a kultúra nálunk egyedül a földművelésnek a függvénye, hogy kulturális intézményeink fejlesztésének egyenes arányban kell állania a földbirtok hozamával.

Szóval ezen a téren is bizonyos álmok, illúziók lettek úrrá felettünk, amelyeknek keserű gyümölcsét bizony-bizony nehéz lesz megemésztenünk.

Voltak és vannak, sajnos, másnemű illúzióink is, amelyek az utóbbi időkben sok kárt okoztak és okoznak Anyaszentegyházunknak. Ezekről azonban egyelőre okosabb dolog lesz hallgatni. Majd csak beteljesedik rajtunk ama bölcs példabeszéd: A saját kárán tanul a magyar.

Arra mindenesetre törekednünk kell, hogy az utánunk jövő nemzedéket reáneveljük egy józanabb, realisabb világnézetre.

Én például még ma is sajnálom, hogy a mi fiatalságunk idején a cserkészklubok nem voltak szervezve.

Mi, ma élő emberek, férfiak, jórészt egyedül a bölcsészeti órákon sajátítottuk el, miszerint az ok és okozat összefüggésben állanak egymással. Nem is csoda tehát, ha nagy számmal akadnak közöttünk olyan atyafiak, akik ott élnek örökké az illúziók, álmok, fantazmagóriák világában. És sehogysem képesek elhinni, miszerint minden farsangnak bőjtje szokott lenni.

A jövő ifjúságát egyenesen a nagy természet örökké nyitott könyve fogja megtanítani arra, hogy egy-egy agrárállamban a kultúra alapja a rög s aztán a munkáskezek szorgalma, kitartása; a munkások verejtéke.

A jövő ifjúsága, hiszem, hogy boldogabb lesz, mert a nagy természet rá fogja őket vezetni arra a fundamentális igazságra: Ábrándozás az élet megrontója.

Baráth Imre.

Özvegyek és árvák könnyét szárítjuk fel nagyon kis fáradsággal. Sajnálád ezt a kis kényelmetlenséget?

KÖZÉLET

Az igazság kedvéért.

(A debreceni kötények ügyében).

Az igazság kedvéért legyen szabad egy-két szót szólnom még ehhez az ügyszóhoz, amelynek felemlítésével nem volt szándékom sem a debreceni perselypénzek kezelése, sem a templomok takarítása ügyében reformokat sürgetni (erre nem vagyok illetékes), sem a debreceniek között disszonanciát előidézni, hanem egyrészt, mint az ORLE-gyűlések rendezősége által felkért egyik diakonus, ennek a szolgálatnak komolyan való felfogása és teljesítése közben szerzett tapasztalataimat kívántam nyilvánosságra hozni a Kálvineum érdekében, melynek nagy szükségleteiről annyit hallottam a konferencia alatt, másrészt nem is, mint fogadatlan prókátor tettem azt, hanem, mint az ORLE konferenciája által, a sajtó informálására megválasztott egyik jegyző, igyekeztem úgy a napi politikai, mint a heti egyházi sajtó hasábjain megbízatásomnak lelkiismeretesen eleget tenni.

Tény az, hogy az egyik nem irigyelt kötényű névvel nemcsak a templomajtóban találkoztam rendszeresen, hanem a villamoson is. (Tehát, úgy látszik, elég jó keresete volt).

Céлом az volt, hogy jövőre, mikor a Kálvineum-árvaházai részére történik az adakozás, az ORLE diakonusain kívül mások ne állhassanak a perselyek mellé és elé, mert az igazságra tartozik az is, hogy pl. a debreceni Nagytemplom ajtajában a diakonusok elvesztek a többi tényértartók között és tényérokat derék és tiszteletreméltó kalapos kisasszonyok is tartottak ottan. A diakonusokat felismerni a távozó közönség között nem lehetett, mert semmi jellel nem voltak ellátva és egyik-másik restellette, vagy átallotta is ezt a szép tisztet, ami pedig lehet oly fontos, mint egy félóraig tartó imádság, mely után esetleg elfelejtik meghirdetni az adakozást.

A debreceni lelkészekre és a hívekre egyébként, mi csak hálával és szeretettel gondolunk.

Kósa Béla.

Vallásváltoztatások Magyarországon 1817—1846-ig.

A bécsi Staatsrathoz beküldött jelentések alapján.

(Folytatás).

A magyarországi latin és görög szertartású katolikus egyházmegyék beküldött kimutatásait foglalja magában ez a táblázat, amely kimutatásokat a helytartótanács foglalt össze és terjesztett fel a kancelláriának két példányban latin szöveggel. A kancellária pedig az államtanácsához küldötte tovább mind a két példányt. A kísértő aktán a megfelelő megjegyzésekkel el látva. A Staatsrat megtárgyalta, véleményezte és a királyhoz terjesztette fel a kimutatásokat. A jelentések tudomásulvétele után az egyik táblázat visszaküldetett a kancelláriának, a másik az államtanácsi akták között maradt.

A kimutatásban két főcsoportra vannak osztva a vallásváltoztatók. Az első azoknak a csoportja, kik „A fide Catholica defecerunt”, tehát, akik a római katolikus egyházat elhagyták, a második azoké, kik „Ad fidem Catholicam conversi sunt”, kik a római egyházba tértek be. Ez utóbbi csoport két alcsoportra oszlik, egyik a római katolikusok (latin v. görög szert.) lett keresztyének, a második a nem-keresztyének (zsidók, mohamedánok) csoportja. Előfordul, hogy a jelentésekben szerepelnek olyanok is, akik a legfelsőbb engedély bevárása nélkül tértek át pl. St. R. 1846/4474 (1843. év Nagyvárad lat. szert. kath.), azonban ezek ellen tüstént megteszi a kath. püspök a feljelentést, amint tudomására jut, hogy az áttérés nem volt szabályszerűen engedélyezve.

A két főcsoportban „angaria“-k, évnegyedek szerint is kimutatják az egyházmegyék a területükön előfordult vallásváltoztatásokat s azután pedig az évnegyedeket összegezve „In summa” is beterjesztik.

Tizenkilenc latin és négy görög szertartású római katolikus egyházmegye szólítottatott fel jelentéstételre ezen kimutatás megszerkesztése végett. A kőrösi görög szert. róm. kath. egyházmegye kivételével valamennyi egyházmegye eleget tett a felszólításnak. Ezen egyházmegye — jöllehet királyi rendeletre, a kancellária útján minden egyes esetben felszólítottatott az évenkénti pontos jelentéstételre — egészen 1828-ig nem terjesztett be egyetlen kimutatást sem s a későbbi jelentései is meglehetősen pontatlanok voltak.

Az esztergomi érsekség területéről 1826-tól kezdve az esztergomi és a nagyszombati vikáriátus külön-külön küldött be jelentést, amelyek azonban az összehasonlító kimutatásban, mint-hogy egy egyházmegyében történt változásokat foglalják magukban, évenként összegezve találhatóak meg.

1836-tól kezdve pedig még két újabb egyházmegyével szaporodik a jelentést tevő egyházmegyék száma, amennyiben ez évtől kezdve

a zengivel egyesített modrusi egyházmegye és a pannonhalmi főapátság is külön küldenek be kimutatásokat.

A legutolsó jelentés az áttérésekről 1848. évben futott be a Staatsrathoz⁷ és az 1846. évről közöl kimutatást. Az államtanács 1848. március 21-én tárgyalta. Ez a kimutatás azonban csupán az első felévi helyzetről tájékoztat, minthogy a zavaros idők miatt az addig intézkedő hatóságok megszűntek működni.

A kimutatásoknak a szövege, miként a hivatalos nyelvé is, eleinte a latin volt. 1843-tól kezdve azonban már magyarul szövegezte meg és terjesztette fel a helytartótanács az évenkénti táblázatokat, még azzal a változtatással is, hogy a negyedévenkénti részletezés helyett csupán az évi végeredményt tüntette fel. A két utolsó évben, 1846 és 1847-ben pedig az 1844. évi III. tc. 4. § értelmében félévenként küldötte be a helytartótanács a kimutatásokat.

A kimutatásküldés, mint már fentebb említettett, minden egyes latin és görög szertartású róm. katolikus egyházmegyének kötelességévé tétellett, amelynek míg a latin szert. egyházmegyék a lehető pontossággal, addig a görög szert. egyházmegyék már sokkal rendetlenebbül tettek eleget.

Nagyon jellemző a korviszonyokra s éppen ezért érdekes megjegyezni, mennyire ügyelt a kancellária arra, hogy hivatalos iratokban elő ne fordulhassanak olyan kitételek, kifejezések, megjegyzések, melyek a protestáns, vagy görög nem egyesült hitűeknek vallásos érzését bánthatták volna, nehogy ezáltal újabb és újabb felekezeti torzsalkodások forduljanak elő.

Igaz ugyan, hogy ez a nagy figyelem nem egészen önkéntes volt, mert egy 1793-ban kiadott királyi rendelet eltiltotta a protestánsoknak eretnek névvel való nevezését,⁸ mindazáltal jólesőleg tünhetik fel, hogy úgy ügyelt a kancellária ezen rendelet szigorú betartására.

Például egy 1823. évi felterjesztésben azt javasolja a kancellária az államtanácsnak,⁹ hogy a kőrösi püspököt figyelmeztessék, hogy az „apostasia” kifejezést ne használja. Majd pedig 1846-ban¹⁰ újból felhívja a figyelmet arra, hogy a zágrábi dioecesis táblázatában a reformátusok „Calvini erroribus addicti” és a zengi dioecesis jelentésében a görög nem egyesültek „Ex schismate Orientali” névvel neveztetnek. Egyszersmind pedig utasítja a helytartótanácsot, hogy ezen egyházmegyék püspökeit a legkomolyabban hívja fel, hogy tartózkodjanak az ilyen kifejezések használatától s a törvény által szigorúan előirt elnevezéseket használják.

vitéz Marton József.

(Folyt. köv.)

⁷ St. R. 1848/1384.

⁸ Wurga Lajos: Keresztyén egyháztörténelem, III. kötet, 376. lap.

⁹ St. R. 1823/4837.

¹⁰ St. R. 1846/5564.

Ő mondotta: jobb adni, mint venni.

ISKOLA

A Hajdúböszörményi Református Boeska-gimnázium Értesítője az 1930—31. tanévről. Közzéteszi: Köblös Samu igazgató, aki vezérhelyen néhai dr. Dóczi Imréről emlékezik meg. Ezután az értesítő közli Köblös Samu igazgatónak Dóczi Imre, mint egyházkerületi felügyelő címmel azt az emlékbeszédét, melyet az Országos Protestáns Tanáregyesületnek Debrecenben, 1931 május 27-én tartott közgyűlésén olvasott fel. Továbbá rövid bepillantást ad az iskola multjába, majd az elmúlt évet ismerteti. Az intézetben működött az igazgatóval 17 rendes tanár és 3 hitoktató. A beiratkozott tanulók létszáma: 340, kik közül református 280, ág. ev. 4. A tanulók előmenetele: jeles 43, jó 69, elégséges 157, elégtelen 21, két tárgyból elégtelen 32, ismételt 9. A tanítás anyagát minden osztály a tanmenetbe foglalt előre megállapított beosztás szerint végezte el. A tanulók egészségi állapota türethetőnek mondható. — Rendkívüli tárgyak: francianyelvi tanfolyam, gyorsírás, művészeti rajz, német társalgás, vívás, slójd tanítása. Az intézet szertárai, gyűjteményei és könyvtárai gazdagon gyarapodtak. Több hazafias, egyházi és kulturális jellegű ünnepély volt. Tanulmányi kirándulást rendezett az iskola Tokajba, Szerencsre, továbbá Miskolcra és környékére. A tanárok tevékeny részt vettek az egyházi, városi, gazdasági és szociális munkásságban. A vallás tanár bibliakört vezetett az ifjúság részére az iskolában. Szép eredménnyel működtek: a Gyulai Pál-önképzőkör, Ifjúsági Segítőegyesület, cserkészcsapat, sportkör, sakkör, zenekar, énekkar. A tanulók 15,394 P összegű jótéteményekben részesültek. Az érettségi vizsgálatok elnöke dr. Pap Károly debreceni egyet. ny. r. tanár volt, kormányképviselő dr. Buday Árpád szegedi egyet. tanár. Írásbeli vizsgálatra 33 növendék jelentkezett, kik közül 32 állott szóbeli vizsgálatra. Jelesen érett: 4, jól érett: 15, érett: 6; két hó múlva javít: 4; egy év múlva ismétlővizsgálatot tehet: 1; nem ismétlhet többé: 1 tanuló. A Kálvineum fiúinternátusa jelentését vitéz Kőszegi Frigyes internátusi igazgató tollából olvashatjuk. Felvétetett az internátusba: 107 növendék, akik közül 21 volt ingyenes. A növendékeket 26,245 pengő értékű segítségben részesítették. Nagy gondot fordítottak a vallás erkölcsi nevelésre. A heti háziistentiszteletet ez évben is dr. Dancsházy Sándor debreceni református lelkész tartotta. Általában „a vezetők és vezetettek egyaránt arra igyekeztek, hogy a nagyszívű alkotók elgondolása a gyakorlati keresztülvitelben igazolást és megoldást találjon“.

bb.

Egy falevél, ha lehull, nem veszed észre, de egy árvakönyv mázsás teherrel súlyosodik lelkedre.

HÍRADÁS

Emlékezés a nagykarolyi református egyházmegye örömnapjaira.

Dr. Baltazár Dezső püspök úr felkereste a nagykarolyi református egyházmegye tizenhárom egyházközségét szeptember hó 5—11. napjain, hogy a vigasztalás és példaadás magasztos ajándékait adja a híveknek.

Érezték a lelkek, ahol megjelent, hogy az jön hozzájuk, ki hitet, reményt és bizodalmat adhat; felekezeti különbség nélkül sorakoztak ünnepi dísszel, ünnepi érzéssel a tiszteletadásra minden egyes helyen, a pár száz lelket számláló parányi egyházközség szintjén, mint a népesebb — bár közülök a legnagyobb sem számlál 2000 lelket — de a tiszteletadásban mind-mind egyforma nagygyá lett.

A virágvasárnapi ünneplő sokaság lelke lengett az ünneplők felett, nem egy helyen kifejezést nyert egyszerű emberek ajkán, hogy a vezért várják, ki az Isten és haza szent ügyét diadalra viszi; a pásztor ünnepik, ki a hitlenség és közönyösség ellen védelmet nyújt és amit adnak szóval és külső ünnepi díszben, az mind-mind a szív és lélek virága.

Oh mily sokat mondtak azok a virágszóró parányi kezek, azok a virágdíszbe öltözött házak és kapuk. Nem díszkapukra gondolok (az mindenütt volt), hanem a családi házak kapuira, mert még azok is felékesítették virággal, hogy ha testileg nem léphet is be mindenikbe az Úr küldötte, de az ő imádságos ajkától megszentelt szívek azokon keresztül vihessék be a hallott és elfogadott Igét házaikba.

Azok a mindenütt megtelt templomok mind fényes bizonyságok a mellett, hogy van még, aki vágyik az Ige vigasztalására, nem veszett még el Krisztusunk ügye; azok az áhítatlan lelkesen éneklő ajkak, a Püspök imádságára felfigyelő fülek, mind azt hirdették, hogy termékeny lelkekre hullott itt az áldás és vannak sokan, akik Istenért és hazáért tudnak tűrni, szenvedni, ha kell.

A gazdasági bajok nyomasztó gondjai között a legjobbkor jött a szent alkalom a bizonyosságtevésre, a lelkesítésre, buzdításra, reménykeltésre és aki amit várt, megnyerhette, mert templomban és templomon kívül a Püspök úr bőven szórta lelkének kincseit, az Istentől gazdagon megáldott pásztor szép kies folyóvizekre vezérelte nyáját, reámutatva a bajok gyökerére és a gyógyulást adó forrásvizekre.

Naponként két gyülekezetben volt a püspöki látogatás és egyik egyházközség a másiknak adta, szinte kézzől-kézre az ünneplés szép jelei között a Püspök urat és kíséretét; kicsinyek-nagyok, férfiak-nők egyaránt érezték és kimutatták, hogy olyan örömben van részük, amit még soha nem tapasztalhattak.

A búcsúzás mindenütt fájt, az ajkak csak

áldást rebegtek annak útjára, ki fáradságot nem kímélve jött el a kicsinyekhez, hogy lelkökben növekedhessenek; áldott szava a reményvesztetteket új életre kelté, a szunnyadó hitet lánggra lobbantá.

Az üdvözlő szó örömmel zengett: Áldott, aki jő az Úrnak nevében; a búcsúszó pedig egy áldó fohász a távozó után: legyen az Úrtól áldott mindörökké!

Jelenvolt.

Az ítélet irgalmasság nélkül lesz annak, aki nem eselekedett irgalmasságot.

KÜLÖNFÉLÉK

Dr. Baltazár Dezső püspök generális vizitációt tartott a nagykárolyi egyházmegyében. Makláró Károly egyházkerületi főjegyző és Futó András püspöki titkár kíséretében, szeptember 5-én indult el Debrecenből s 12-én tért vissza. Minden egyházközségben istentiszteletet tartott, Ópályi egyházközségben templomszentelést végzett. A vizitációról jelen számunkban hangulatképet, a következőkben részletes tudósítást hozunk.

Meghívó lelkészértekezletre. Egyházmegyei lelkésztestületünket az abádi református egyház elnökségének szíves meghívása folytán Abádszalókra, folyó évi szeptember 29-én reggel 9 órára (kedd) értekezletre hívom meg. Reggel 9 órakor istentisztelet az abádi templomban, prédikál: Barcza József kunszentmártoni lelkész. Utána: 1. Elnöki megnyitó. 2. „Szász Gusztáv emlékezete.” Tartja: Tóth Dezső mezőtúri hitoktató lelkész. 3. „Jövönk”, előadás. Tartja: Török Imre esperes. 4. „Elvi alapvetés a református keresztyénség- és egyháznak a szociális kérdés megoldásáról való felfogásához”, előadás. Tartja: Csánky Benjámín kenderesi lelkész. 5. A magyarországi református egyház missziói szabályrendeletének ismertetése. Tartja: dr. ikafalvi Farkas Béla dévaványai lelkész. 6. „Református tanítói állások államsegélyének megvonása a hevesnagykunsági egyházmegyében”, előadás. Tartja: Tóth János kunmadarasi lelkész. Értekezlet után ebéden vendégül látja a testületet Szilassy László egyházm. tanácsbíró, abádi főgondnok és Szapanos Károly abádi lelkész. Kivétel nélkül minden lelkésztestvért hívok és okvetlen várok. Távolabb lakók 28-án este érkezzenek meg, szállásról gondoskodva lesz. Érkezését mindenki 5 nappal előbb jelentse. Hazautazás 29-én este 6 órakor Kisújszállás felé. Állomásnál Mavartautóbusz vár. Mezőtúr, 1931 szeptember 5. Szeretettel: *Csomasz Dezső*, lelkészegyesületi elnök.

A Kollégium megnyitása ünnepélyes keretek között folyt le, szeptember hó 16-án. Az ünnepély a Nagytemplomban kezdődött, ahol

dr. Nagy Sándor gimnáziumi vallásstanár mondott buzgó imádságot. Ezután az Oratóriumban folytatódott. Itt Karai Sándor kollégiumi igazgató tartott beszédet, amelyet lapunk következő számában szerencsénk lesz előreláthatólag teljes egészében közölni. Végül buzdító beszédet intézett az ifjúsághoz gróf Degenfeld Pál egyházkerületi főgondnok.

A Dóczy-leánynevelőintézet megnyitója szeptember hó 16-án, a zsúfolásig megtelt Kosuth-uccai templomban ment végbe. Szele Miklós leánygimnáziumi vallásstanár lélekemelő igehirdetése után, Kolozsváry Kiss László lelkész, az igazgatótanács elnöke intőbeszédet intézett a növendékekhez.

A Kistemplom ünnepe. Az elmúlt vasárnapon, szeptember hó második vasárnapján volt három esztendeje annak, hogy az akkor halálraítélt Kistemplomot újra megnyitottuk és visszaadtuk szentséges rendeltetésének. Ezt az évfordulót, szeptember hó második vasárnapján, azóta évenként megemlékezés tárgyává tette a Kistemplom lelkipásztorai. Ezúttal ez a megemlékezés szélesebb keretek között történt. A piacuccai egyházzsere vezetősége a múlt vasárnap délután 5 órára a Kistemplomba vallásos ünnepélyt hirdetett, mint a meghívó mondotta: „azok számára, akik a Kistemplomot szeretik”. Meg is telt a Kistemplom ünneplő szép közönséggel. Az istentisztelet első részén Uray Sándor lelkész hirdette az Igét, a XXVII. zsolt. 4. verse alapján. Utána Kovács József s.-lelkész ismertette a Kistemplom közel 300 éves viharos és küzdelmes történetét és megmutatta a múlt jövőbe néző tanulságait. A közbeillesztett gyülekezeti énekeken kívül, Musza Ferenc h.-kantor szólóénekléssel, Balázs Margit cserkész pedig szavalattal egészítette ki és tette formásan kerek egészé az ünnepi műsort. Az előadott szavaltat Baja Mihály lelkésznek a Kistemplom megnyitására írott alkalmi költeménye volt. — Az ünneplő gyülekezet lelkéből önként megnyilvánult az az óhaj, hogy ezt az alkalmi megemlékezést minden év szeptember második vasárnapjára állandósítani kellene. Ezzel a kérdéssel a piacuccai egyházzsere tanácsa legközelebb foglalkozni fog. Évről-évre méltó nyitánya lenne ez az egyházzsereben folyó belmissziói és egyházépítő munkának, amelynek egyetlen méltó kiindulási pontja és kisugárzási helye az Istenháza.

Személyi hírek. Geduly Henrik, a tiszai ág. hitv. evangélikus egyházkerület püspöke a napokban érte meg püspöksége 20 éves jubileumát, mely alkalomból öt egyházkerülete és országos egyháza melegen ünnepelte. Mi is szívből kívánjuk az Anyaszentegyház Ura áldásainak teljességét további működésére, annak az evangéliumi protestáns testvériségnek nevében, amelynek a nagyérdemű jubiléum mindig következetes és őszinte ápolója. Örömmel jegezzük fel a pápai főiskolai jubileum alkalmából dr. Antal Géza püspök, dr. Balogh Jenő

főgondnok, Vargha Kálmán főiskolai gondnok, dr. Pongrácz József főiskolai igazgató, Faragó János középiskolai felügyelő és Fejes Zsigmond gimn. igazgató kormányzói elismerését, Medgyaszay Vince esperes, egyházkerületi főjegyző kormányfőtanácsosságát, Tóth Ferenc pápai főiskolai pedellus V. oszt. érdemkeresztjét. — Ugyancsak kormányzói elismerés érte dr. Benedek Zsolt kormányfőtanácsost, konventi tanácsosunkat, aki felé szálljon ez alkalomból is szeretetünk, tiszteletünk és áldáskívánataink teljessége, valamint Csathó Géza nádudvari református kántortanítót, egyházkerületünknek egyik érdemes, szerény munkását, akit szintén fölkeresünk ez alkalommal atyafiságos jókívánatainkkal. Az Úrtól legyen mindnyájunknak legnagyobb, végső és örök dicsérete, mert hiszen minden dicsőség mennyen és földön egyedül az Ővé!

Balatonalmádiban kétnapos konferencia volt szeptember 12-én és 13-án, a református egyházat érdeklő legégetőbb kérdések megbeszélésére. A konferencián száznál több egyháztag jelent meg, köztük sok lelkész is, de a nagyobb rész mégis az úgynevezett „világi intelligensek” sorából való volt. A konferencia helyisége az Országos Református Tanító-Egyesület üdülőháza volt, amely ilyen célokra kiválóan alkalmasnak bizonyult. A társaság nagyobb része már pénteken este megérkezett Almádba s áhitat után együtt töltötte az estét. Szombaton délelőtt kezdődött a konferencia, Ravasz László püspök elnöklése mellett. Megnyitó beszédet mondott Tasnádi Nagy András államvasúti főügyész s Szabó Imre budapest-fasori lelkipásztor tartott előadást igehirdetésünkről; a nagyértékű előadáshoz sok figyelemreméltó hozzászólás volt. Közös ebéd után folytatódott a konferencia Tasnádi Nagy András elnöklése mellett; most dr. Kun Béla debreceni egyetemi tanár szólott ilyen címmel: Honnan jöttünk, hova érkeztünk, arról a nagy változásról, amely a magyar társadalomban és tehát az egyházak feladatában is az utolsó félszázad alatt végbe ment. Mintegy harmincan szóltak hozzá az előadáshoz s minden hozzászólásnak volt komoly tartalma. Pedig a szigorú elnökség öt percben szabta meg egy-egy hozzászólás tartamát. Este közös vacsora után Nyáry Pál pécsi lelkipásztor végezte az áhitatot. Vasárnap délelőtt Muraközy Gyula kecskeméti lelkipásztor prédikált, bizonyára mindenkire mély hatást gyakorolva. Ezután dr. Kun Béla elnöklése mellett folytatódott a konferencia, melyen Ravasz László püspök tartott nagyszabású előadást, azzal a címmel: Van-e szükség ránk? Ezzel az előadással, mely nagyszerű apologia és célkitűzés, még sokat fognak foglalkozni egyházi lapjaink. Ebéd után ismét Ravasz László püspök elnöklete alatt tartott konferencián Victor János budapesti teológiai tanár előadása következett a materializmus csődjéről. A minden vonatkozásban kitűnően sikerült

konferencián résztvettek nagy lelki gazdagsággal oszoltak el, azzal a kívánsággal, hogy hasonló konferenciákat többször is tartani kell. Ezen a mostanin a jelenlevők legnagyobb számát Budapest és Kecskemét adta, de Dunántúlról, a Tisza felső részéről, Tiszántúlról és délről is voltak: ügyvédek, orvosok, közjegyzők, mérnökök, törvényszéki bírák, tanárok, kereskedők, vállalkozók, közigazgatási tisztviselők, gazdák vegyesen, de mind olyanok, akik keresik Jézust és vele akarnak élni. Debrecenből is voltak négyen. *Jelenvoll.*

Báró Vay László biharvármegyei főispán, egyházkerületi világi jegyző évi 200 P jegyzői tiszteletdíját a tiszántúli egyházkerületi egyesített segélyalap javára adományozta, mely a lelkészözvegyek és árvák rendkívüli segélyezésére szolgál. A jókedvű adakozót szereti az Isten!

Keszthelyen református templomot építenek a kicsiny egyházközség tagjai közadakozásból. Az építkezést augusztus hó 27-én kezdték meg, Szeghalmy Bálint, miskolci városi főmérnök, a kitűnő református műépítész tervei szerint.

Nagykőrösön, a református egyházban ápr. 15-től augusztus 15-ig bezárólag 110 születés és 109 halálozás történt, azaz a 18,000 református lélekre négy hónap alatt 1 természetes szaporodás esett!

Megkezdtek a pápai református templom építését. A pápai presbiterium, a szakértők egyhangú véleménye alapján elhatározta, hogy az eddig tervezett két 47—47 méteres torony helyett egy 70 méter magas impozáns tornyot emeltet a most épülni kezdő új templomra.

A szatmári református főgimnázium fenntartótestületének új elnöke, gróf Degenfeld Miksa 10,000 leuval belépett a fenntartótestület alapító tagjai sorába.

A királyhágómelléki református egyházkerület Nőszövetsége Sulyok István püspök elnöklete alatt szept. 3-án tartotta alakuló közgyűlését, amelyen az esperesi karon kívül jelen voltak az egyházmegyei nőszövetségek delegáltjai. A tisztikar a következőképpen alakult meg: díszelnök: Sulyok Istvánné; elnök: Csernák Béláné; alelnökök: Jörgné Draskóczy Ilona, Vadai Béláné, Pappszász Lajosné, Uray Jenőné, Kacsóh Károlyné, Kassay Béláné. A meginduló munkára Isten adjon ugyanolyan gazdag áldást, amilyennel az erdélyi egyházkerületben működő református nőszövetségeket már eddig is megáldotta.

TARTALOM: Az egyház halála és feltámadása. — Ebből a világból: Baráth Imre: Kártékony illúziók. — Közélet: Kósa Béla: Az igazság kedvéért. — vitéz Marton József: Vallásváltoztatások Magyarországon 1817—1846-ig. — Iskola. — Híradás: Jelenvoll: Emlékezés a nagykárolyi református egyházmegye örömnappjaira. — Különfélék.

Laptulajdonos: **Dr. KUN BÉLA.**

Magyarország aranykoszorús mestere**Szlezák László**harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár**BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.**

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET D. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székes-ehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bődönők, dísznőrlő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

**Fali olvasótáblák,
mozgatható betűk,
szemléltető képek.**

Ligárt M.: Fali olvasótáblák az ABC-hez, a
7 darab lap . . . . . 3.—
a 7 darab vászonra felhúzva, akasztóval
ellátva . . . . . 38.—

Vezérkönyvek.

Ligárt M.: Útmutató az Ábécéhez 3-20
Bodor D.: Tanácsadó az Ábécéhez 3-60
Ligárt M.: Beszéd- és értelemgyakorlatok
vezérkönyve, I—IV. o. 9-60
Ligárt M.: Magyar nyelvi vezérkönyv, II—VI. 10-40
Ligárt M.: Számítási vezérkönyv, I—VI. o. 10-40
Somorjai L.: Tornatanítási vezérkönyv, I—VI. 5-50
Szele M.: Vezérkönyv a vallástanításhoz . . 2-80

Népiskolai egységes vezérkönyvek.

Szerkesztik: Quint József és Körösi Henrik.

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti
fejlődése. Quint József előszavával . . . 3.—
Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai föld-
rajzi oktatás . . . . . 4.—
Quint—Stelly—Stolmár: A természeti és gazda-
dasági ismeretek tanítása a III—IV. osz-
tályban 6-40
Quint—Drozdý: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása az I. osztályban 9-20
Háros—Körösi: A magyar fogalmazás vezér-
könyve 4-40
Quint—Droзда: A beszéd- és értelemgyakor-
latok tanítása a II. osztály számára . . 10.—
Berwaldszky—Tscheik: A rajzoktatás vezér-
könyve. Sajtó alá rendezte: Luttor Ignác 16.—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a beszéd- és
értelemgyakorlatokhoz . . . . . 4.—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a helyesírás
és magyar nyelvtan tanításához . . . 3-60
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a természet-
rajz, gazdaságtan és háztartástan tanítá-
sához 2-80
Biró K. L.: Gyakorlati példatár a fogalmazás
tanításához, II., III., IV. és V—VI. oszt.
együtt, osztályonként, a 1-20
Vallástanítási és egyházi énektanítási tanterv
és utasítás, 1929. évi kiadás. (A református
Egyetemes Konvent kiadványa) 1-20
Straub—Vadász: A számolás és mérés tanítá-
sának vezérkönyve 4-80
Móczár M.: Vezérkönyv a természetrajz, gaz-
daságtan és háztartástan tanításához,
III—IV. oszt. számára . . . . . 3.—

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés

Debrecen, Ferenc József út 26.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1931—1935